

Kültür Turizmi Ekseninde Yaratıcı Turizm

Dr. Ömür ALYAKUT • Dr. Nükhet Adalet AKPULAT

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Tülay POLAT ÜZÜMCÜ

Yazarlar: Dr. Ömür ALYAKUT - Dr. Nükhet Adalet AKPULAT
Editör: Dr. Öğr. Üyesi Tülay POLAT ÜZÜMCÜ

KÜLTÜR TURİZMİ EKSENİNDE YARATICI TURİZM

ISBN 978-625-7052-46-7
DOI 10.14527/9786257052467

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mart 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Tic. Ltd. Şti.
Çetin Ermeç Bulvarı 1314.Cadde No:37A-B
Öveçler-Çankaya/ANKARA
0312 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*"duyarsam unuturum,
görürsem hatırlarım,
yaparsam öğrenirim"*
Konfüçyüs

Dr. Ömür ALYAKUT

Edirne ili Uzunköprü ilçesi doğumlu olan yazar, ilk, orta ve lise öğrenimini Uzunköprü ilçesinde tamamladı. 1994 yılında Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalından lisans derecesini, 2009 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalından Yüksek Lisans Derecesini aldı. 2019 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Ana Bilim Dalı İletişim Bilimleri Bilim Dalından Doktora Derecesini aldı. Akademik yaşam öncesinde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 6 yıl öğretmen olarak görev yaptı. Akademik yaşama 2001 yılında Kocaeli Üniversitesi'nde başladı. Bu süreç içerisinde 8 yıl Kocaeli Üniversitesi İktisadi İşletmesine bağlı birimlerin Genel Müdürlüğü'nü yaptı. Kendisi Beslenme Kültürü, Gastronomi, Sürdürülebilir Turizm, Turizm Eğitimi, Kültür Turizmi, Kültürel Çalışmalar, İletişim Çalışmaları gibi alanlarda kitap bölümleri, makale, bildiri gibi eserler, dersler ile çeşitli kurum ve kuruluşlara eğitimler ve uygulamalar vermiştir. Evli ve 1 çocuk annesi olan yazar, halen Kocaeli Üniversitesi Kartepe Turizm MYO'da öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır.

Dr. Nükhet Adalet AKPULAT

Yazar ilk, orta ve lise öğrenimini İzmir'de tamamladı. Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel işletmeciliği Yüksekokulundan lisans derecesini aldı. 2002 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Anabilim dalında Yüksek lisansını tamamladı. 2012 yılında da Ege Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim dalından doktora derecesini alan yazar, 2002 yılından beri Ege Üniversitesi, Çeşme Turizm Fakültesinde öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. Turizm Pazarlaması, Örgütsel Davranış, Kırsal Turizm, Halkla İlişkiler alanlarında ağırlıklı olarak yazınları bulunmaktadır. Yazar bir çocuk sahibidir.

Dr. Öğr. Üyesi TÜLAY POLAT ÜZÜMCÜ

Ankara doğumlu olan editör, ilk, orta ve lise eğitimini Ankara'da tamamladı. 1998 yılında Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği ve 2001 yılında Turizm ABD Yüksek Lisans ve 2013 yılında ise Kocaeli Üniversitesi İşletme ABD Yönetim ve Organizasyon alanında doktorayı bitirdi. Akademik yaşam öncesinde Antalya bölgesindeki otellerde çeşitli kademelerde görev aldı. Akademik yaşama 1999 yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde, 2001 yılında ise Kocaeli Üniversitesi'nde başladı. Kocaeli Üniversitesi'nde eş zamanlı olarak Uygulama Oteli'nde 11 yıl yönetici olarak görev yaptı. Kendisi Turizm İşletmeciliği, Otel İşletmeciliği, İnsan Kaynakları, Örgütsel Davranış, Sürdürülebilir Turizm, Turizm Eğitimi, Özel İlgi Turizmi Türleri, Temizlik Teknolojisi-Housekeeping, Gastronomi, Turizm Rehberliği, Rekreasyon gibi alanlarda kitap, makale, bildiri gibi eserler, dersler ile çeşitli kurum ve kuruluşlara eğitimler ve uygulamalar vermiştir. Evli ve bir çocuk annesi olan yazar halen Kocaeli Üniversitesi Kartepe Turizm MYO'da öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

ÖN SÖZ

Kültür kavramı milattan önce birinci yüzyıldan bu yana kullanılmış ve bir insan topluluğunun düşünsel, sanatsal, teknik, felsefi tüm üretim ve varlıkları olarak tanımlanmıştır. Kültür kavramı iki önemli tarihsel eksenle ele alınmaktadır. Birincisi kültürün bir miras olduğudur ve bu miras süreklilik ve düzenlilik kazandığında yani gelecek kuşaklara aktarıldığında o toplumun bir kültürü olduğunun anlaşılmasıdır. İkincisi ise kültürün bir toplumsal yapı olduğudur ve sürekli yenilenerek tekrar inşa edildiği ve topluluklar arasında sınırları koruduğudur. Tarihsel süreçte, kültür kavramının değişimi sonucunda kullanımında gözlenen farklılıklar ile kültür; bir birey, grup ya da toplumun entelektüel ruhsal ve estetik gelişimini ifade etmekte, entelektüel ve sanatsal faaliyetleri ve bunların ürünleri -film, resim, tiyatro- ile bir insanın, grubun veya toplumun tüm yaşam biçimini, faaliyetlerini, inançlarını ve göreneklerini de kapsamaktadır.

Bir toplumun bireylerini ortak payda da birleştiren, aralarındaki dayanışma ve birlik duygularını güçlendiren, kimliği, kültürü, tarihi ile ilgili somut ve soyut değerlerin tümü ise kültürel mirastır. Kültürel miras kavramı kültür varlıklarının tüm insanların mirası olduğuna da vurgu yapmakta, bu nedenle devletler üstü ve uluslararası nitelik kazanmaktadır. Kültürün ve kültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanmasında turizm etkili bir araçtır ve turizm ile bağlantı kurmadan kültürlerin sergilenmesi, gösterilmesi ve tanıtılması zordur. Günümüzde kültürel miras açısından zengin ülkeler turistlerin ilgisini çekmekte ve pek çok ülke için turizm gelirlerinin sürekliliğinin ve sürdürülebilirliğinin sağlanması büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda toplumların sahip olduğu kültürel mirasın korunarak sonraki nesillere aktarılması, kültürün sonraki nesiller tarafından bilinmesi, korunması ve sürdürülmesi bir zorunluluk halini almaktadır.

Küreselleşme, yeni siyasi ve ekonomik dünya, farklı kültürlerle olan ilgi, ürün ve hizmetlerin tercihlerinde ve turist profilinde değişimi beraberinde getirmiş, turistler iletişim ve bilgi teknolojilerinin gelişimi ve yaşanan sosyo-ekonomik değişimlerle birlikte farklı kültürlerin farkına vararak yeni bakış açıları geliştirmişlerdir. Turistler sıradanlaşan, her yerde olabilen ürünler ve destinasyonlar yerine, eski medeniyetlerin ya da kültürlerin izlerini görmeyi yanında kendi kültürleri dışındaki yerel kültürlerle de ilgi duymaya başlamışlardır. Bu değişimle birlikte, somut kültürden somut olmayan kültüre yönelik artan ilginin, eski yapı ve anıtları ziyaret etmek yerine mekân odaklı turizm anlayışının, turizmi ve kültürel turizmi değiştirmeye başladığını ve kültür turizmine olan bu talebin artmasıyla kültürel çekiciliklerin kaynaklarının da çeşitlenmeye başladığı görülmektedir. Kültürel turizmde yaşanan bu değişimler, kültürel turizm pazarında da kimi değişikliklere neden olmuş, turistler otantik ve gerçek deneyimler talep etmeye başlamış ve bunun sonucunda yaratıcı (deneyimsel) turist olarak nitelendirilen yeni bir turist tipi ve yaratıcı turizm olarak anılan yeni nesil bir kültür turizmi ortaya çıkmış, bir başka ifadeyle kültürel turizmden yaratıcı turizme geçiş başlamıştır.

Yaratıcı turizm her ne kadar bir kültür turizmi türü olsa da temelde kültür turizminden farklıdır ve geleneksel kültür turizmi izlemeye, görmeye ve düşünmeye dayalı iken, yaratıcı turizm deneyime, katılmaya ve öğrenmeye yöneliktir. Kültürel turizmin odağında; müzeler, ören yerleri gibi somut tarihi ve kültürel miras unsurları yer alırken, yaratıcı turizmde somut unsurlar yanında geleneksel yaşama ait somut olmayan kültürel unsurlar da yer almaktadır. Ayrıca yaratıcı turizmde turistler gittikleri destinasyonun özelliği olan kurslara ve öğrenme deneyimlerine aktif katılım yoluyla yaratıcı potansiyellerini geliştirme olanağı bulmaktadır. Günümüzde yeni yetenekler kazanmak, yeni bir şeyler denemek-öğrenmek ve yapmak isteyen ve yeni hazlar tatmak isteyen yaratıcı turistler, seyahat ettikleri ülkelerin kültürüyle yakınlaşmak istemektedir. Ünlü düşünür Konfüçyüs'ün “duyarsam unutturum, görürsem hatırlarım, yaparsam öğrenirim” sözü, yaratıcı turizmin hareket noktasını oluşturmuştur.

Kültür Turizmi Ekseninde Yaratıcı Turizm isimli bu kitapta; öncelikle ilk bölümde Kültür Kavramı ve Kültürün Ögeleri, Kültür ve Küreselleşme, Kültür ve Sürdürülebilirlik ile Kültürel Miras kavramlarına yer verilmiştir. İkinci bölümde; Kültür Turizmi ana başlığı altında kültür turizmi türleri olan; Kültürel Miras Turizmi, İnanç Turizmi, Etnik Turizm, Etkinlik Turizmi, Kongre Turizmi, Gastronomi Turizmi, Şarap Turizmi, Kırsal Turizm, Hüzün Turizmi, Diaspora Turizmi, İpek Yolu Turizmi ve Foto Safari Turizmi hakkında bilgiler, Dünyadan ve Türkiye'den örnekler ve görsellere yer verilmiştir. Son bölüm olan Yaratıcı Turizm bölümünde ise; Yaratıcılık Kavramı, Yaratıcı Ekonomi, Yaratıcı Endüstri, Yaratıcı Sınıf ve Yaratıcı Turizm kavramlarına değinilerek, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı ve Türkiye'den katılan yaratıcı şehirlere yer verilmiştir. Ayrıca yaratıcı turizm amaçlı kullanılacak kültürel kaynaklar ile yaratıcı turizm ödülleri, Dünyadan ve Türkiye'den örnek yaratıcı turizm uygulamaları da görsellerle birlikte yer almıştır.

Kültür, kültürel miras, kültür turizmi ve nihayetinde yeni nesil kültür turizmi olarak anılan yaratıcı turizme odaklanan bu çalışma özel ilgi turizmi kitapları konusunda bir farklılık ve özgünlük göstermektedir. Kitap ortak bir çalışmanın ürünü ve akademik çalışmalarımızın bir birikimidir. Ayrıca kitabın gerek fikir olarak ortaya çıkışında, gerek hazırlanma sürecinde ve gerekse basım aşamasında katkısı ve desteği olan sevgili hocamız sayın Prof. Dr. Saime KÜÇÜKKÖMÜRLERe, PEGEM Yayınevi'ne, sevgili öğrencilerimize ve kendilerinden zaman alarak çalıştığımız biricik evlatlarımız BERAY, İPEK ve METİN ile sevgili eşlerimize anlayış ve katkıları için teşekkürü bir borç biliriz.

Kitabın turizm alanyazınına nazikane bir katkıda bulunabilmesi dileğiyle...

Dr. Öğr. Üyesi Tülay POLAT ÜZÜMCÜ

Dr. Ömür ALYAKUT

Dr. Nükhet Adalet AKPULAT

01.03.2020

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....vii

1. BÖLÜM KÜLTÜR VE KÜLTÜREL MİRAS

1.1. Kültür	1
1.1.1. Kültür Kavramının Kökeni	1
1.1.2. Kültür Kavramının Tanımı ve Özellikleri.....	3
1.1.3. Kültürün Öğeleri.....	7
1.2. Kültür ve Küreselleşme.....	9
1.3. Kültür ve Sürdürülebilirlik.....	13
1.4. Kültürel Miras	20
1.4.1. Kültürel Miras Çeşitleri	21
1.4.2. Kültürel Mirasın Korunması	25
1.4.3. Kültürel Miras Yönetimi.....	27

2. BÖLÜM KÜLTÜR TURİZMİ VE TÜRLERİ

2.1. Kültür Turizmi.....	32
2.1.1. Kültürel Miras Turizmi	34
2.1.2. İnanç Turizmi.....	36
2.1.3. Etnik Turizm.....	41
2.1.4. Etkinlik Turizmi.....	43
2.1.5. Gastronomi Turizmi.....	45
2.1.6. Şarap Turizmi	48
2.1.7. Diaspora Turizmi.....	49
2.1.8. Dark Turizm	52
2.1.9. Hüzün Turizmi	55
2.1.10. Kongre Turizmi.....	60
2.1.11. Kırsal Turizm.....	62
2.1.12. Foto Safari	65
2.1.13. İpekyolu Turizmi.....	67

3. BÖLÜM YARATICI TURİZM

3.1. Yaratıcılık Kavramı	72
3.1.1. Yaratıcı Ekonomi	75
3.1.2. Yaratıcı Endüstri	78
3.1.3. Yaratıcı Sınıf.....	83
3.1.4. Yaratıcı Kent	86
3.1.5. UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı	88
3.1.5.1. Yaratıcı Kentler Ağı'nda Temaya Göre Kentlerin Dağılımı	91
3.1.5.2. Yaratıcı Kentler Ağı Başvuru Süreci	94
3.2. Kültürel Turizmden Yaratıcı Turizme Geçiş.....	96
3.3. Yaratıcı Turizm	100
3.3.1. Yaratıcı Turizm Amaçlı Kullanılabilecek Kültürel Kaynaklar	102
3.3.2. Yaratıcı Turistler.....	104
3.3.3. Yaratıcı Turizm Modeli	107
3.3.4. Yaratıcı Turizm Ödülleri	108
3.4. Yaratıcı Turizm Uygulamaları- Örnek Olaylar.....	109
3.4.1 Dünya'da Yaratıcı Turizm Uygulamaları	109
3.4.2. Türkiye'de Yaratıcı Turizm Uygulamaları	117
Sonuç Yerine.....	122
Kaynakça.....	125

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. Kültürün Tanımına Yönelik Sınıflandırmalar ve Odak Noktaları	3
Tablo 1.2. Çevresel (Ekolojik) Sürdürülebilirlik Kategorileri	16
Tablo 1.3. Geleneksel ve Sosyal Sürdürülebilir Toplumların Temaları	17
Tablo 1.4. Kültürel Mirasın Sınıflandırılması	22
Tablo 1.5. Kültürel Mirasın Korunmasında Uluslararası Kriterlerin Oluşma Süreci.....	25
Tablo 2.1. Kitle Turizmi ve Alternatif Turizmin Karşılaştırılması	31
Tablo 2.2. Kültür Turizminin Sınıflandırılması	33
Tablo 2.3. İnanç Turizminin Gelişmesini Etkileyen Faktörler.....	39
Tablo 2.4. Etnik Turizm Alt Tipleri.....	42
Tablo 2.5. Dark Turizmi ile İlgili Kavramlar.....	54
Tablo 3.1. Yaratıcı Endüstrilerin Sınıflandırılması	81
Tablo 3.2. Yaratıcı Turizm Amaçlı Kullanılabilecek Kültürel Kaynaklar.....	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Anglo-Sakson ve Fransız Antropoloji Geleneğinde İnsan, Doğa ve Kültür	4
Şekil 1.2. Hümanist Alman Geleneğinde İnsan, Doğa ve Kültür	4
Şekil 1.3. Kültür, Tutum, Davranış ve Değer İlişkisi	7
Şekil 1.4. Sürdürülebilir Kalkınmaya Ulaşmanın Üç Hiyerarşik Adımı	14
Şekil 1.5. Sürdürülebilirliğin Günümüzde Birbiri ile Eklemlenmiş Üç Boyutu	17
Şekil 2.1. Kültür Turizmi Motivasyon Araçları	34
Şekil 2.2. Etkinliklerin Sınıflandırılması	44
Şekil 2.3. Diaspora Turizmi ve Kültüre Dayalı Özel İlgi Türlerinin Kesişme Noktaları	51
Şekil 2.4. Dark Turizm Alt Kategorileri	53
Şekil 3.1. Günümüz Ekonomisinde Yaratıcılık	74
Şekil 3.2. 5C'lerin Etkileşimi: Yaratıcılığın Sonuçları + 4 Sermaye	74
Şekil 3.3. UNCTAD Yaratıcı Endüstri Sınıflandırması	80
Şekil 3.4. Kültürel Turizmden Yaratıcı Turizme	99
Şekil 3.5. Yaratıcı Turizm Arz ve Talep Faktörleri	104
Şekil 3.6. Yaratıcı Turizm Modeli	107

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1. Dünya Nüfusunun Harita Üzerine İnançlara Göre Dağılımı	38
Resim 2.2. İnanç Turzmi- Kabe ve Vatikan GörSELLERİ	38
Resim 2.3. İnanç Turzmi- Ayasofya Camii (İstanbul) ve Dayrul Zafaran Manastırı (Mardin)	40
Resim 2.4. Gastronomi Turizmi- Gastronomi Turu Örneği	47
Resim 2.5. Hüzün Turizmi- Hiroşima'ya Atılan Atom Bombası 6 Ağustos 1945	57
Resim 2.6. Hüzün Turizmi- Hiroşima Atom Bombası Kubbesi, Japonya	57
Resim 2.7. Hüzün Turizmi Kapsamında Çanakkale Şehitliği	58
Resim 2.8. Hüzün Turizmi- Anıtkabir Ziyareti	59
Resim 2.9. Foto Safari- Çeşme'den Sakız Adası Manzarası	66
Resim 2.10. İpekyolu Turizmi- Tarihi İpekyolu Haritası	67
Resim 3.1. Yaratıcı Kentler Ağı Bölgesel Dağılımı	90
Resim 3.2. Yaratıcı Turizm ÖdüLLERİ Örneği	108
Resim 3.3. Kolombiya'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler	110
Resim 3.4. Ibiza'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler	110
Resim 3.5. Toskana'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler	111

Resim 3.6. Ekvador- Quito'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler ..	111
Resim 3.7. Kanada- Québec- Saint-Jean-Port-Joli'den Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler	112
Resim 3.8. İspanya- Barcelona'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler 1- Rumba- Sardane Dans- Katalan El Sanatları	112
Resim 3.9. İspanya- Barcelona'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler 2-	113
Resim 3.10. Portekiz-Algerve-Loulé Criativo'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler	114
Resim 3.11. Magdalen Adaları'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler	114
Resim 3.12. Katalonya- Empordanet'den Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik ..	115
Resim 3.13. Bulgaristan- Gabrovo'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler	115
Resim 3.14. Madagaskar'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler	116
Resim 3.15. Tayland'dan Yaratıcı Turizm Uygulamasına Yönelik Örnekler	117
Resim 3.16. Uurla'dan Yaratıcı Turizm Uygulamalarından Örnekler -Korkuluk Yarışması- Seramik Uygulamaları	118
Resim 3.17. Bozcaada'dan Yaratıcı Turizm Uygulamalarına Örnekler- Bağbozumu ve Şarap Tadımı	119
Resim 3.18. Balıkesir- Ayvalık'dan Yaratıcı Turizm Uygulamalarına Örnekler- Zeytin Hasatı- Tadımı	119
Resim 3.19. Nevşehir'den Yaratıcı Turizm Uygulamalarından Örnekler- Çömlek Yapımı	120

1. BÖLÜM

KÜLTÜR VE KÜLTÜREL MİRAS

İnsan topluluğunun nesilden nesile aktardığı inanç, bilgi ve uygulamalar olarak tanımlanan kültür, bir ülkenin diğer ülkeler karşısındaki farklılığını belgeleyen en güzel mirastır. Bu miras binalar, yapılar gibi somut; değerler, inançlar, gelenekler gibi somut olmayan kültürel kaynaklardan oluşmaktadır. Kültürel miras da denilen bu kaynaklar bir toplumun bireylerini ortak paydada birleştirmekte, aralarındaki dayanışma ve birlik duygularını güçlendirmektedir. Kültürel miras bu anlamda geniş bir kapsama sahiptir; bu nedenle korunması, yaşatılması ve aktarılması önemlidir. Ancak günümüzde kentleşme, gelişen teknoloji, değişen yaşam biçimi ve küreselleşme, kültürel mirasın kendine özgü yapısını tehdit etmekte ve kültürel değişimi tetiklemektedir. Bu tehdit ve değişim karşısında kültür ve kültürel mirasın sürdürülebilirliği önem kazanmıştır. Buradan hareketle hazırlanan kitabın bu bölümü Kültür ve Kültürel Miras konularına odaklanmıştır. Kültür başlığı altında Kültür Kavramının Kökeni, Tanımı ve Öğeleri açıklanmış ardından Kültür ve Küreselleşme ile Kültür ve Sürdürülebilirlik konularına yer verilmiştir. Kültürel Miras başlığı altında ise; Kültürel Miras Kavramı ve Türleri açıklanmış, Kültürel Mirasın Korunması ve Yönetimi konuları değerlendirilmiştir.

1.1. Kültür

Kültür kavramı içinde çokluk, karşıtlık, tezathık, ikilik, birlik, bütünlük gibi birbirine zıt nitelikleri barındırdığından (Göktürk, 2016: 56) kavrama bir netlik kazandırmak ve ne olduğunu anlayabilmek zor ve karmaşıktır (Güvenç, 2018). Bu nedenle ilgili alan yazın temelinde kültür çeşitli yönleriyle ele alınmış ve aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

1.1.1. Kültür Kavramının Kökeni

Kültür kelimesinin ortaya çıkışına yönelik görüşler kelimenin tarımla ilgili kök anlamı üzerinde birleşmektedir (Oğuz, 2011: 125). Roma kökenli bir kavram olan kültür, etimolojik olarak Latince “colere” fiilinden gelmektedir. *Colere*; yetiştirmek, ikamet etmek, düzenlemek, insan ile doğa arasında insanın yerleşmesine

uygun hale gelinceye kadar doğayı işlemek, uğraşmak gibi çeşitli anlamlara gelen, içerik bakımından zengin ve etkileşim ifade eden bir sözcüktür. Bu anlamda doğaya karşı şefkatli bir tutumu anlatmakta ve doğayı insan egemenliğine sokmayı amaçlayan bütün girişimlere karşı çıkmaktadır (Göktürk, 2016: 45; Kulak, 2017: 26). Bu sözcükten türetilmiş *cultura* sözcüğü, *edere-cultura* yani *toprak kültürü* anlamında kullanılmıştır. Romalılar *cultura* terimini doğada kendiliğinden yetişen bitkilerden ayırmak üzere, insan emeği ve eliyle tarlada ekilerek yetiştirilen bitkileri adlandırmakta kullanmışlardır. Bugün de tarla, sera ve laboratuvar koşullarında yetiştirilen bitkilere *kültür bitkisi* adı verilmektedir (Oğuz, 2011:125). Türkçede kültür kavramı da *colere* fiili esas alınarak türetilmiş olan “*ekin*” sözcüğünde karşılığını bulmaktadır (Göktürk, 2016: 45; Gümüştekin, 2007: 317; Oğuz, 2011: 125).

Cicero, Horatius ve Tacitus *cultura* sözcüğünü doğrudan insan için kullanan ilk düşünürlerdir. Cicero bu kapsamda *cultura animi* kavramını kullanmıştır. *Animi*; can tin, ruh, nefis gibi anlamlara gelmektedir. Cicero bu kavramla, nefesine düşkün doğal bir varlık olan insanın işlenmesi ve/veya yetiştirilmesini konu etmiştir (Kulak, 2017: 26).

Fransızca’da *cultura*, “*couture*” kelimesinden gelmektedir. Çiftçilik ve doğal büyümenin gözetilmesi anlamında kullanılmıştır. Bu sözcük *-coulter*, *culte*, *colter* gibi farklı şekillerde kullanılmış, 16.yüzyıl başlarında insan gelişimi sürecini içine almış, 18. yüzyıl ortalarında *-civilization-* uygarlık olarak tanımlanmıştır. Almanca’da ise 19. yüzyılın ortalarında *kultur =civilized-* uygarlaşmış- veya *cultivated-* kültürlü olmak ve uygarlık anlamında kullanılmıştır. Modern tarihte *culture* sözcüğü soyut biçimi de içine almış ve ilk kez Voltaire tarafından insan zekasının oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi ve yüceltilmesi anlamında kullanılmıştır (Göktürk, 2016: 48).

M.Ö. I. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar kültür teriminin tekil kültür anlamında kullanıldığı görülmüş, 18. yüzyılın sonlarında çoğul kullanılmaya başlanmıştır. Bu kullanımında kültür bir insan topluluğunun (halk, ulus gibi) düşünce ve değer birliğini meydana getiren düşünsel, sanatsal, teknik, felsefi tüm üretim ve varlıkları olarak tanımlanmıştır (Oğuz, 2011: 126).

Özetle kültür kavramında en önemli değişim; somut içerikli kullanımının zaman içerisinde insanın düşünce ve gelişimine paralel olarak soyut içerik kazanması olmuştur (Oğuz, 2011: 137). Bu kapsamda kültür kelimesi; bilim alanında uygarlık, beşeri alanda eğitim sürecinin ürünü, estetik alanda güzel sanatlar, madde ve teknolojik alanda üretme, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirme anlamında kullanılmıştır (Güvenç, 2018: 125).

1.1.2. Kültür Kavramının Tanımı ve Özellikleri

Raymond Williams'a (1977) göre kültür, tanımlanması en güç kavramlardan biridir. Çünkü, kültür kavramı farklı düşünce sistemlerinde ve entelektüel disiplinlerde farklı kullanıma sahiptir (Oğuz, 2011: 125). Bu anlayışla kültür, çok anlamlılık/alanlılık özelliğine sahip bir kavramdır (Limon, 2012: 108; Özdemirci, 2004: 6).

Kültür kavramı iki önemli tarihsel süreç izlemiştir. Birincisi kültürün bir "miras" olduğudur. Bu kapsamda kültür düşünce biçimlerinden, nesnelere ve davranışlardan oluşmakta ve bir topluluğa ya da üyelerine bir kimlik kazandırmaktadır. Bu miras süreklilik ve düzenlilik kazandığında yani gelecek kuşaklara aktarıldığında o toplumun bir kültürü olduğu anlaşılır. Toplumdaki insanların sürekli bir araya gelmesi veya birlikte yaşamak için kurdukları kurumlar kültürü oluşturmaktadır. Kültür bu kapsamda kolektif kimliğin nedenidir. İkincisi ise kültürün bir toplumsal yapı olduğudur. Bu kapsamda kültür kolektif kimliğin ürünü ve sonucudur. Sürekli yenilenerek tekrar inşa edilmekte ve topluluklar arasında sınırları korumaktır (Bourse ve Yücel, 2017: 129-130).

Edward Tylor (1871) kültür kavramına "yaşama tarzı" anlamı yüklemiş ve kültürü uygarlıkla eş görekerek "bilgiyi, ahlakı, imanı, sanatı, hukuku, morali, töreleri, kişinin toplumdan edindiği bütün istidat ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün" olarak açıklamıştır (Nişancı, 2012: 1281; Göktürk, 2016: 32). Taylor bu tanımla, kültürün insan tarafından kazanılan karmaşık bir bütünlük olduğunu ortaya koymuştur (Limon, 2012: 108).

Kültür kavramının tanımlanmasında ilk başvurulmuş klasik kaynak Alfred Kroeber ve Clyde Kluckhohn'un çalışmalarıdır. Kroeber ve Kluckhohn (1952), kültürü inceleyerek yedi tema altında toplanan bir sınıflandırma yapmış ve 164 farklı kültür tanımına ulaşmıştır (Göktürk, 2016: 30). Bu kültür tanımları ve odak noktaları Tablo 1.1'de verilmiştir.

Tablo 1.1. Kültürün Tanımına Yönelik Sınıflandırmalar ve Odak Noktaları

Kültür Tanımının Sınıflandırılması	Odak Noktaları
Betimsel Tanımlar	Kültürü toplumsal yaşamın kapsamlı bir bütünü görür. Toplumsal norm ve alışkanlıkların belirlediği insan davranışlarını inceler.
Tarihsel Tanımlamalar	Toplumsal miras, kültürün kuşaklar aracılığı ile aktarımı ve geleceğe odaklanır. Kültür kavramını "uygarlık" anlamında ele alır.
Normatif Tanımlamalar	Toplumun maddi ve toplumsal değerleri, kuralları, yaşayış biçimleri, davranış örüntüleri esas alınır.
Psikolojik Tanımlamalar	Kültüre bireylerin problem çözme, uyum sağlama, öğrenme, alışkanlık ya da iletişim kurma aracı olarak yaklaşılır.